

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

a bermy byly součástí pevnostního systému Salzerovy re-
duty 3, jedné ze tří lunet téhož jména postavených v 2. po-
lovině 18. století v jižním předpolí vlastní olomoucké pev-
nosti (srov. Kuch *et al.* 2003; Michna 1997).

Výzkum bude dále pokračovat i v roce 2009.

Miroslava Plaštiaková

Literatura

Kuch-Breburda, M., Kupka, V. 2003: *Pevnost Olomouc*.
Dvůr Králové n. L.

Michna, P. 1997: *Bastionová pevnost Olomouc. Od opev-
něného města k tereziánské pevnosti. Průvodce ději-
namí a expozicí*. Olomouc.

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Salzer Redoute 3. Neuzeit.
Barockfestung. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. OLOMOUC-MĚSTO, OKR. OLOMOUC)

Ulice 8. května 464, p. č. 248. Mladohradištní ob-
dobí, vrcholný středověk, novověk. Pohřebiště, opev-
nění, sídliště, město. Záchranný výzkum.

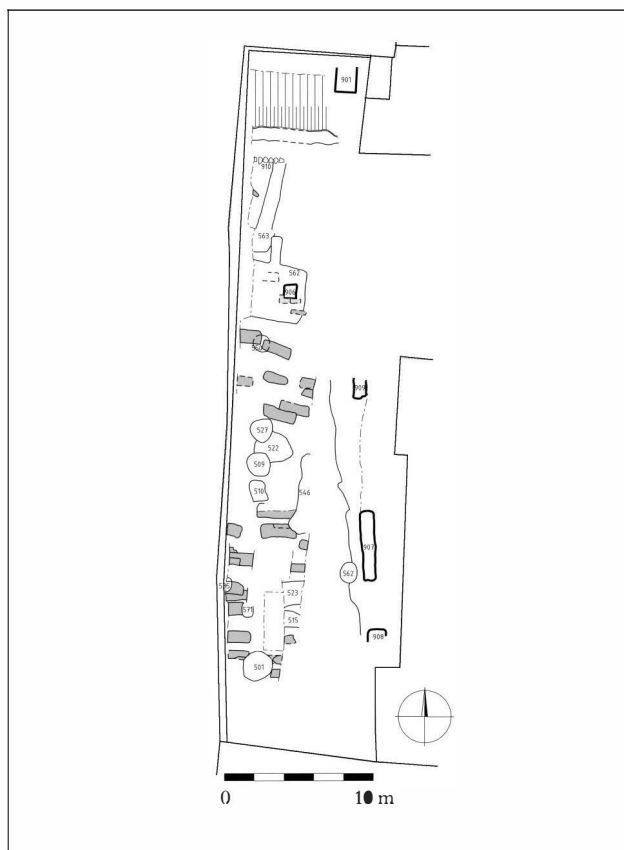
Souřadnice plochy výzkumu:

X	Y
1 121 207,98	547 254,52
1 121 208,71	547 246,01
1 121 252,49	547 249,79
1 121 252,39	547 256,35

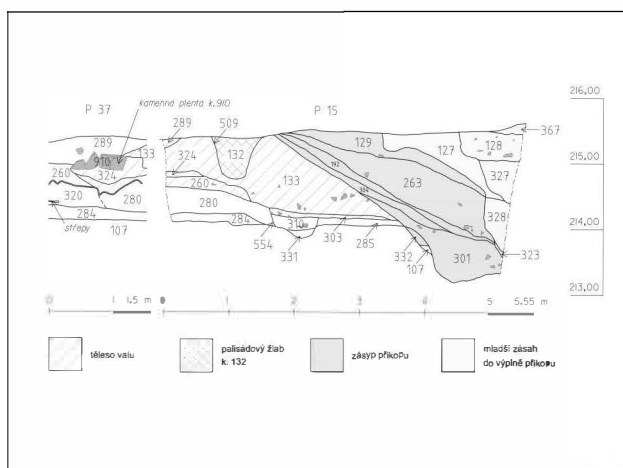
Od června 2008 byl prováděn záchranný archeologický
výzkum v prostoru dvora Národního domu v Olomouci.
Lokalita je situována v severozápadní části historického
jádra města, 130 m severozápadně od chrámu sv. Mořice.
Výzkum probíhal poněkud netradičně, neboť výkopové
práce (těžba zeminy bagrem) byly zahájeny bez předcho-
zího oznámení příslušným orgánům a zjištěny byly zcela
náhodně. Tento přístup stavebníka pak ovlivnil i další prů-
běh výzkumu, kdy došlo k opětovnému bagrování na ne-
prozkoumané ploše a neplnění podmínek dohody, kvůli
čemuž byl vedením NPÚ, ú. o. p., v Olomouci výzkum
dvakrát přerušen. Od června do konce roku 2008 byla ar-
cheologicky prozkoumána polovina dvora (cca 207 m²),
přičemž ale přibližně polovina této plochy (jižní) byla již
před zahájením výzkumu skryta bagrem tak, že zůstala
pouze cca dvacetcentimetrová vrstva nad podloží nebo
bylo obnaženo přímo geologické podloží a prozkoumány
tak mohly být pouze zahloubené objekty, převážně hroby.
Vzhledem k tomu, že výzkum dosud nebyl ukončen a není
zpracován, jedná se o velmi předběžné shrnutí základních
zjištění.

Nejzávažnější je zjištění nového mladohradištního po-
hřebiště v historickém jádru Olomouce a zachycení po-
zůstatků opevnění předcházejícího kamennému hradeb-
nímu systému. Při záchranném výzkumu v roce 2008 bylo
odkryto celkem 29 kostrových hrobů (obr. 100), hroby vy-
barveny šedě; obr. 102, 104, 105), z toho minimálně 6 dět-
ských. Dětské hroby se koncentrovaly v severní části po-

hřebiště. Pohřebiště patrně pokračovalo dále východním
směrem, neboť J. Wankel (1887, 78) uvádí nálezy lid-
ských kostí asi osmi jedinců při stavbě Národního domu
v r. 1887. V omezené ploše výzkumu bylo prozkoumáno
9 hrobů v úplnosti; západním směrem hroby pokračovaly
pod sousední parcelu, hroby na východní straně zasaho-
valy pod plochu, která byla později vybagrována. V pěti
případech byl zjištěn stratigrafický kontakt dvou hrobů.
Zemřelí leželi naznak v natažené poloze hlavou k zá-
padu a pohledem na východ. Opačná poloha byla zjiš-
těna pouze u jednoho jedince, zřejmě dítěte. V osmi pří-
padech byly zjištěny pozůstatky zetlelého dřeva – stopy
po rakvi nebo dřevěném obložení. Až na výjimky byly
hroby bez výbavy. V hrobě č. 1 ležel u levého boku ze-
snulého železný nožík, v hrobě č. 3 se nacházely 4 že-
lezné skoby se dvěma hroty, pozůstatky kování rakve nebo
obložení hrobu. Nevylučujeme, že tato skutečnost souvisí
se sociálním postavením zemřelých. Absence přesnějšího
datovacího materiálu v podobě milodarů ovšem ztěžuje
chronologické zařazení pohřebiště, bude nutno vycházet
ze stratigrafických vztahů se sídlištními objekty. Zásypy
hrobů obsahovaly keramiku pravěkou a raně středověkou
z 9.–11. století. Ve dvou případech byly hroby porušeny
mladšími objekty odpadní funkce (k. 501 a 535) s ke-
ramikou datovanou do průběhu 2. poloviny 12. století.
Podle stratigrafických vztahů a jejich datace tedy dobu
užívání pohřebiště klademe do průběhu 12. stol., vzhle-
dem k absenci milodarů v hrobech spíše do jeho 2. polo-
viny. Vzhledem k již větší vzdálenosti od původně román-
ského kostela sv. Mořice a románské (?) rotundy nalezené

Obr. 100: Olomouc. Ulice 8. května. Celkový plán plo-
chy záchranného archeologického výzkumu. Šedá barva –
hroby. Abb. 100: Olomouc. 8. května Str. Der Gesamplan
der Grabungsfläche. Die grau gefärbte Objekte – Gräber.

Obr. 101: Olomouc. Ulice 8. května. Profily P15 (západní profil čtverce A9) a P37 (navazující západní profil čtverce A8 – část) – řez valem (šrafovaně) a příkopem (šedě). *Abb. 101: Olomouc. 8. května Str. Schnitte P15 (Quadrat A9) und P37 (Quadrat A8). Schraffiert – der Wallkörper, kariert – die Palisadenrinne, dunkelgrau – die Grabenfüllung, hellgrau – jüngere Störung der Grabenfüllung.*

Obr. 102: Olomouc. Ulice 8. května. Hrob 8 zasahující do později vybagrované části dvora (foto NPÚ, ú. o. p. v Olomouci).

Abb. 102: Olomouc. 8. května Str. Das Grab 8 in der später zerstörten Fläche (Foto NPÚ, ú. o. p. in Olomouc).

při výzkumu OD Prior v 70. letech 20. století nepředpokládáme, že by objevené pohřebiště náleželo k těmto sakrálním stavbám.

Dalším, v Olomouci unikátním nálezem je zachycení pozůstatků opevnění, bohužel zatím prozkoumaného v omezené míře, neboť část byla porušena novověkými a recentními výkopy (např. odpadní stoka zahloubená až na podloží) a část dosud nebyla zkoumána. V severní části zkoumané parcely se nacházelo těleso valu, sestávající z prostého hlinitého násypu, a příkop, vedoucí západovýchodním směrem (řez situací s vyznačenými hlavními komponenty viz obr. 101). Před budováním valu zřejmě došlo k úpravám prostoru, byly zjištěny koncentrace s mazaníci a vypálenou hlínou nebo jamka vyplněná uhlíkatými uloženinami. Opevnění bylo podle keramiky nalezené v tělese valu a stratigrafických vztahů s předchozími aktivitami na lokalitě vybudováno v samém závěru 12. nebo počátku 13. století. Val byl na jižní (vnitřní) straně zpevněn kamennou plentou (910, obr. 103). V západovýchodní linii vrcholové partie valu se táhl žlab, na profilu ve tvaru U, vyplněný šterkem (zjištěná hloubka 0,63–

Obr. 103: Olomouc. Ulice 8. května. Zbytky kamenné plenty 910 při jižní straně valu (foto NPÚ, ú. o. p. v Olomouci). *Abb. 103: Olomouc. 8. května Str. Reste der Steinmauer 910 an südlicher Wallseite (Foto NPÚ, ú. o. p. in Olomouc).*

Obr. 104: Olomouc. Ulice 8. května 21. Hrob 21 nad pravěkým objektem 550 (foto NPÚ, ú. o. p. v Olomouci). *Abb. 104: Olomouc. 8. května 21. Das Grab 21 über der Grube 550 (Foto NPÚ, ú. o. p. in Olomouc).*

0,75 m, šířka u dna 0,35–0,5 m, na povrchu 0,8–0,9 m). Pravděpodobně se jedná o pozůstatek dřevěného palisádového opevnění na koruně hrady. Příkop na severní straně valu byl zasypán nejpozději ve 14. století (dle keramiky v zásypu), pravděpodobně v souvislosti s budováním kamenných městských hradeb (jako městské hrady je r. 1331 označován úsek opevnění Předhradí nad Jakubským mlýnem; Kuča 2000, 595).

V období vrcholného středověku lokalita již fungovala jako součást klasické středověké městské parcely – podél východní strany zkoumané plochy se táhl objekt vyplněný organogenní uloženinou s množstvím dochovaných nálezů (kůže, dřívka, větvičky jehličnanů apod.).

Geologické podloží tvořil šterk a šterkopísek s povrchem mírně klesajícím od jihu k severu (214,56–213,79 m n. m. V jihozápadní části dvora byla zjištěna také přítomnost světlého modrošedého jílu.

Zánik mladohradištního pohřebiště zřejmě souvisí se změnou využívání prostoru a následným budováním opevnění. I když není jisté, komu patřilo zkoumané území, V. Richter i J. Bláha (1995, 8, 10) poukazují na fakt, že až do r. 1248 (listina Václava I. o směně majetku

Obr. 105: Olomouc, Ulice 8. května, 21. Dětský hrob 32 (foto NPÚ, ú. o. p. v Olomouci). Abb. 105: ●olomouc, 8. května, 21. Das Kindergrab 32 (Foto NPÚ, ú. o. p. in ●olomouc).

s biskupem Brunem) bránil lokačnímu záměru vyměření Horního náměstí církevní pozemkový majetek v okolí kostela sv. Mořice.

Hana Dehnerová, Jan Grégr, Pavel Šlézar,
Václav Tomka, Petr Večeřa

Literatura

- Bláha, J. 1995: Ke genezi Horního náměstí. In: P. Zatloukal (ed.): *Horní náměstí v ●olomouci*. Olomouc, 7–14.
- Kuča, K. 2000: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, IV. díl*. Praha.
- Wankel, J. 1887: Kolové stavby v Olomouci. *Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v ●olomouci* 4, 68–81.

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), 8. května. Jüngere Burgwallzeit, Hochmittelalter, Neuzeit. Gräberfeld, Befestigung, Siedlung, Stadt. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. KLÁŠTERNÍ HRADISKO, OKR. OLOMOUC)

Sušilovo náměstí 4, p. č. 9/1. Středověk. Sídlištní aktivity. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rekonstrukcí domu byl proveden v dubnu až červnu 2008 archeologický dohled spojený s dokumentací nálezové situace při výstavbě nových inženýrských sítí. Místo nálezů je na ZM ČR 1:10 000, list 24-22-15, rok vydání 1998, 13 mm od Z s. č. a 14 mm od J s. č. V místě nového severního vstupu do suterénu budovy byla v hloubce 1,90 m od současného povrchu získána tuhá keramika charakteristická pro 2. pol. 12. a 13. století.

Ladislav Kaiser

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Sušilovo Platz 4, Parzelle Nr. 9/1. Mittelalter, Siedlung. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. KLÁŠTERNÍ HRADISKO, OKR. OLOMOUC)

Ulice U Hradiska, p. č. 57/23. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum byl vyvolán terénními úpravami v souvislosti s výstavbou parkoviště situovaného západně od budovy č. p. 42. Zkoumána plocha o rozměrech 8 × 10 m je na ZM ČR 1:10 000, list 24-22-14, rok vydání 1998, mezi body (mm od Z s. č.: mm od J s. č.) 462:57, 463:57, 462:56, 463:56. Vrstva ornice o mocnosti 0,35–0,40 m, která nasedala na podloží tvořené prachovou jílovitou hlínou, obsahovala zlomky keramiky typické pro 12. a 14.–15. století (pravěké nálezy viz kapitola Doba bronzová).

Ladislav Kaiser, Petr Večeřa

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), U Hradiska Str. Früh- bis Spätmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. NOVÁ ULICE, OKR. OLOMOUC)

Ulice Marie Pospíšilové. Novověk. Kulturní vrstva. Záchranný výzkum.

Dne 9. 5. 2008 byl proveden záchranný výzkum formou dohledu při hloubení výkopu nové kanalizace v úrovni vchodu domu č. 441/1, který stojí v ulici Marie Pospíšilové. Dohled byl realizován v jihovýchodní části této ulice v úseku mezi šachtami Š 1 a Š 2. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1 : 10 000) – číslo listu 24-22-19: Z : 335 – J : 208. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Úroveň dna výkopu pro pokládku kanalizační roury byla přibližně o 5 metrů níže než asfaltový povrch komunikace, přes kterou byla kanalizace hloubená. Nově budovaná kanalizace částečně vedla v trase kanalizace staré. Šířka výkopu pro pokládku nové kanalizace byla 1,70 m. V době dohledu byl výkop zčásti zasypán, hloubka činila 2,30 m. Informace o stratigrafické situaci, která byla ve větší hloubce než 2,30 m (měřeno od povrchu vozovky), byly získány od pracovníků ze stavby.

V době dohledu byla pozorována tato stratigrafická situace: povrch tvoří vrstva asfaltu o mocnosti 0,16 m. Pod asfaltem se nachází vrstva šedého štěrku s příměsí asfaltu o mocnosti 0,26 m. Pod štěrkem byla pozorována vrstva štěrkopísku žluté barvy o mocnosti 0,36 m s valounky do velikosti 0,05 m. Pod štěrkopískem ležela vrstva jílovité hlíny světlé hnědožluté barvy o mocnosti cca 2,04 m. V této vrstvě byly zjištěny nahodile velké kameny, středně velké zlomky cihel a lidské kosti, které se nacházely